

Організаційна культура на підприємстві включає корпоративну культуру, ділову етику та систему цінностей. Кодекс ділової етики – це норми і правила поведінки, які були прийняті Правлінням корпорації AES. Мета цього документа – регулювати дії кожного працівника корпорації AES, її компаній і представництв як необхідну умову прийому і подальшого перебування на роботі.

2.2. Аналіз структури, стану та руху основних засобів ПАТ «АЕС Рівнеобленерго»

Основні засоби — це вартість матеріально-речовинних цінностей, що використовуються підприємствами у виробничій та невиробничій сферах діяльності тривалий час. Проведемо аналіз ОВФ і сформуємо таблицю 2.4.

Таблиця 2.4.

Аналіз стану та руху ОВФ ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» 2008-2011рр.

№	Показники стану та руху основних виробничих фондів	Роки				Відхилення		
		2008	2009	2010	2011	2009/ 2008	2010/ 2009	2011/ 2010
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Первісна вартість основних засобів, тис. грн., в т.ч.:	429918	452561	480682	514647	22643	28121	33965
1.1	Первісна вартість ОЗ, тис. грн. в т.ч.	299591	309857	326491	343589	10266	16634	17098
1.2	машини та обладнання	77367	82623	86349	93301	5256	3726	6952
1.3	транспортні засоби	15066	16466	18726	22373	1400	2260	3647
1.4	інструмент, інвентар (меблі)	30105	35772	41463	47806	5667	5691	6343
2	Залишкова вартість основних засобів, тис. грн.	188101	193092	202900	217218	4991	9808	14318
3	Знос основних засобів за рік, тис. грн.	241817	259469	277782	297429	17652	18313	19647
4	Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	411689,5	44123,5	466621,5	497664,5	29550	25382	31043
5	Надійшло за рік основних засобів, тис. грн.	37127	23924	30501	36064	-13203	6577	5563
6	Вибуло за рік основних засобів, тис. грн.	670	1281	2380	2099	611	1099	-281
7	Коефіцієнт оновлення	0,09	0,05	0,06	0,07	-0,03	0,01	0,01
8	Коефіцієнт вибуття	0,002	0,003	0,005	0,004	0,00	0,00	-0,001
9	Коефіцієнт зносу р.3/р.1	0,56	0,57	0,58	0,58	0,01	0,00	0,00
10	Коефіцієнт придатності р.2/р.1	0,44	0,43	0,42	0,42	-0,01	0,00	0,00

На основі складу основних фондів слід оцінити їх структуру — питому вагу окремих груп у загальній вартості. Аналіз структури основних фондів в динаміці дозволяє оцінити зміни, що відбуваються протягом певного періоду та визначити доцільність цих змін (табл. 2.4).

Рис. 2.6. Структура ОВФ ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» 2008-2011 рр.

З таблиці 2.5. слідує, що найбільшу частину в структурі основних виробничих фондів у 2008-2011 роках займають будівлі, споруди та передавальні пристрої дещо меншу, інструменти та інвентар, відповідно на третьому місці. а найменшу частину складають транспортні засоби, інвентарна тара (рис. 2.6.).

Знос основних засобів підприємства зростає з 2008 по 2011 роки з 241817 тис.грн. до 297429 тис. грн.

Коефіцієнт зносу основних виробничих фондів відповідно також зростає з 0,56 до 0,58, а коефіцієнт придатності, в свою чергу знижується з 0,44 до 0,42. Така ситуація є несприятливою для підприємства, тому що частина основних засобів придатна для експлуатації в процесі господарської діяльності є меншою, ніж та, що зношена (рис. 2.7).

Надійшло за рік основних засобів у 2008 році на суму 37127 тис.грн., у 2009 році менше на 13203 тис.грн., у 2010 році надійшло лише 30501 тис. грн., проте в 2011 ситуація значно покращилась і надійшло 36064 тис. грн..

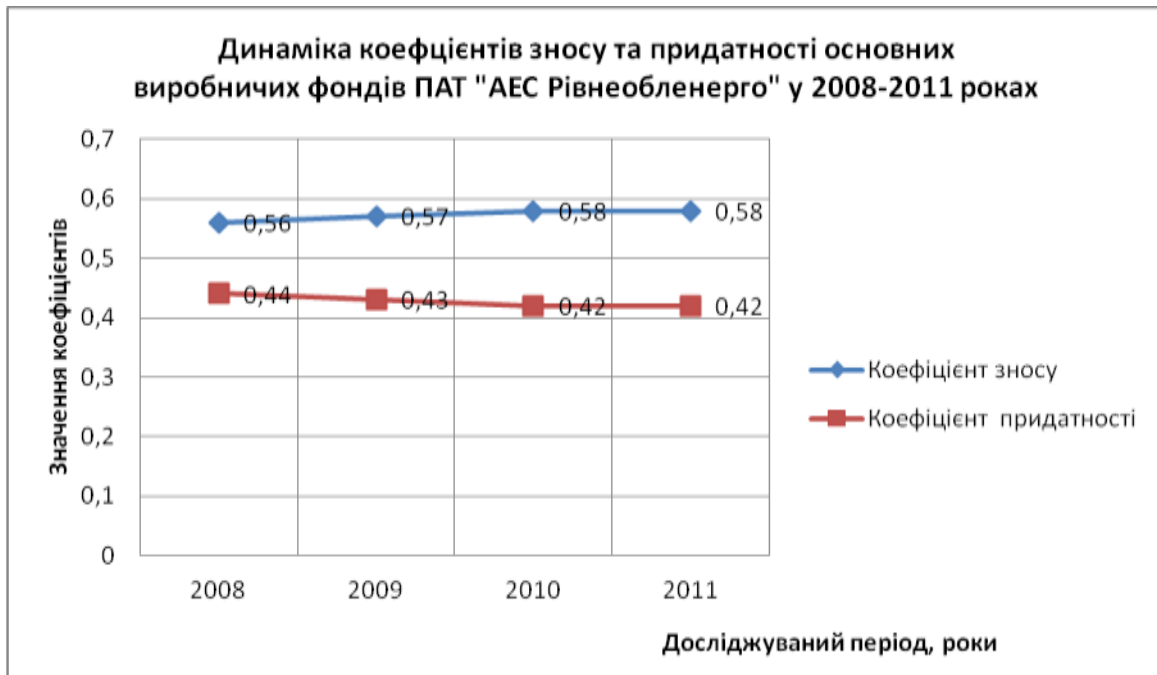

Рис. 2.7. Динаміка коефіцієнтів зносу та придатності основних виробничих фондів ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» у 2008-2011 роках

Щодо коефіцієнтів оновлення та вибуття, то вони є найвищими у 2008 році – 0,040 і 0,004 в 2011 році, а найнижчими у 2009 році -0,05 і в 2008 – 0,002. Перший з них зростає швидшими темпами, що є позитивно для підприємства (рис. 2.8.).

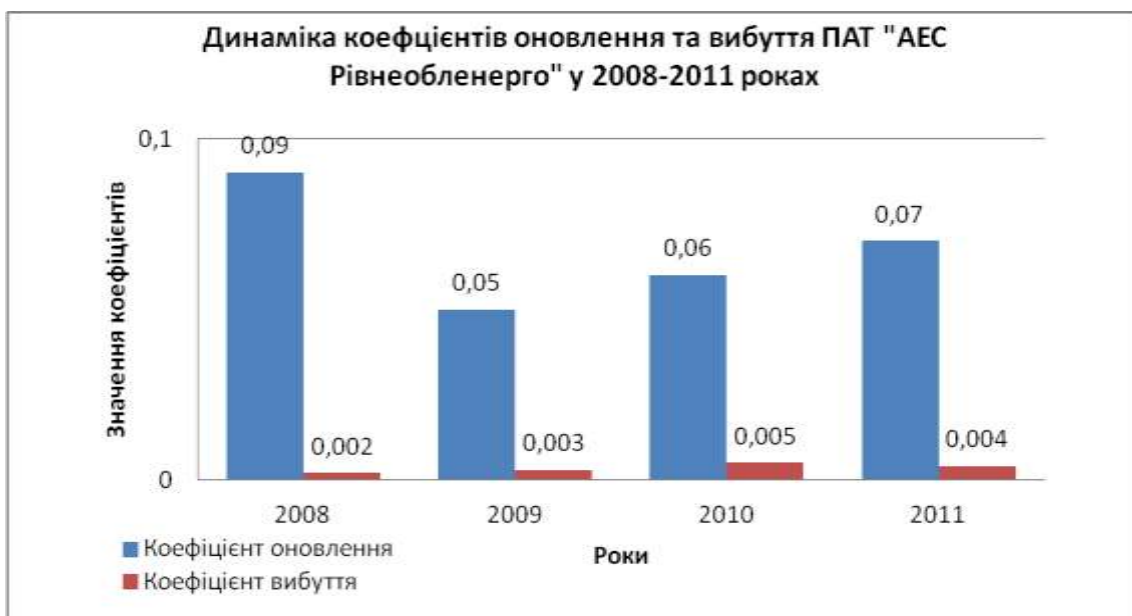

Рис. 2.8. Динаміка коефіцієнтів оновлення та вибуття основних виробничих фондів ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» у 2008-2011 роках

Аналіз ефективності використання основних засобів є дуже важливим для розвитку підприємства, тому що можна оцінити реальну його ситуацію щодо матеріально-речовинних цінностей, що використовуються підприємством у виробничій та невиробничій сферах діяльності тривалий час (табл. 2.2.2).

Таблиця 2.5.

Аналіз ефективності використання основних засобів ПАТ «АЕС
Рівнеобленерго» 2008-2011рр.

№ п/п	Показники	Роки				Абсолютне відхилення		
		2008	2009	2010	2011	2009/ 2008	2010/ 2009	2011/ 2010
1.	Доход (виручка) від реалізації товарів, робіт, послуг, тис.грн	492306	501933	700358	683023	1,02	1,4	0,98
2.	Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	411689	441239,5	466621,5	497664,5	1,08	1,06	1,07
3.	Середньорічна вартість активної частини основних засобів, тис. грн.	122538	134861	146538	163434	12323	11677	16896
4.	Середньооблікова чисельність працівників, осіб	1797	1879	1897	1790	1,05	1,01	0,95
5.	Фондомісткість, грн./грн.	0,84	0,88	0,67	0,73	1,05	0,77	1,09
6.	Фондоозброєність праці, тис.грн./особу	279,3	286,34	299,89	345,60	1,03	1,05	1,16
7.	Фондовіддача, грн./грн.	1,2	1,14	1,5	1,38	-0,06	0,36	-0,12

Доход (виручка) від реалізації товарів, робіт, послуг зростає з 492306 тис.грн. у 2008 році до 683023 тис.грн. у 2011 році. Середньорічна вартість основних засобів у 2011 році є найбільшою і складає 497664,5 тис.грн. Середньорічна вартість активної частини основних засобів у 2009 році зросла порівняно з 2008 роком на 12323 тис.грн, у 2010 році відносно 2009 року - на 11677 тис.грн. та у 2011 році від 2010 року – на 16896 тис.грн.

Фондозабезпеченість підприємства основними засобами визначається рівнем фондоозброєності праці, що розраховують як відношення вартості основних виробничих засобів до чисельності працівників підприємства. Даний показник у 2009 році збільшився на 3%, у 2010 році, на 5%, а в 2011 році – зріс на 16%, що свідчить про позитивну динаміку. Така динаміка зумовлена зростанням середньорічної вартості основних засобів та відповідним зростанням та зменшенням персоналу підприємства (рис. 2.2.4.).

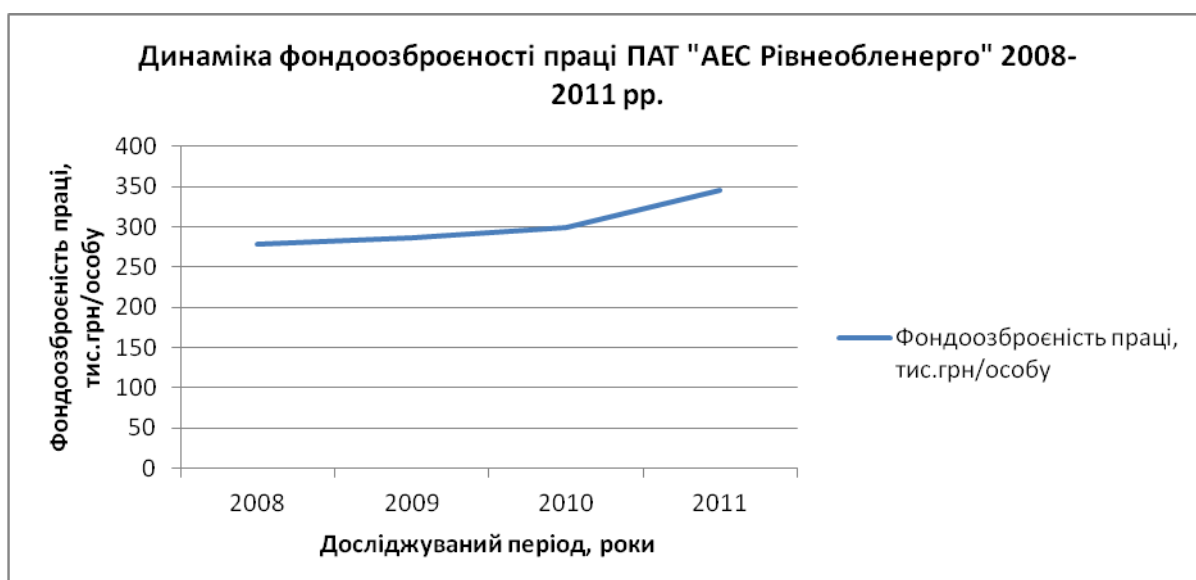

Рис. 2.9. Динаміка фондоозброєності праці ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» у 2008-2011 роках

Фондозабезпеченість є величиною зворотною до фондovіддачі. Цей показник дає можливість визначити вартість основних засобів на одну гривню виробленої продукції і характеризує забезпеченість підприємства основними засобами.

За нормальних умов фондovіддача повинна мати тенденцію до збільшення, а фондозабезпеченість — до зменшення. У 2008-2011 роках фондovіддача зростає з 2,50 грн./грн. до 3,18 грн./грн., а фондозабезпеченість знизилася з 0,4 грн./грн. до 0,31 грн./грн. (рис. 2.10.).

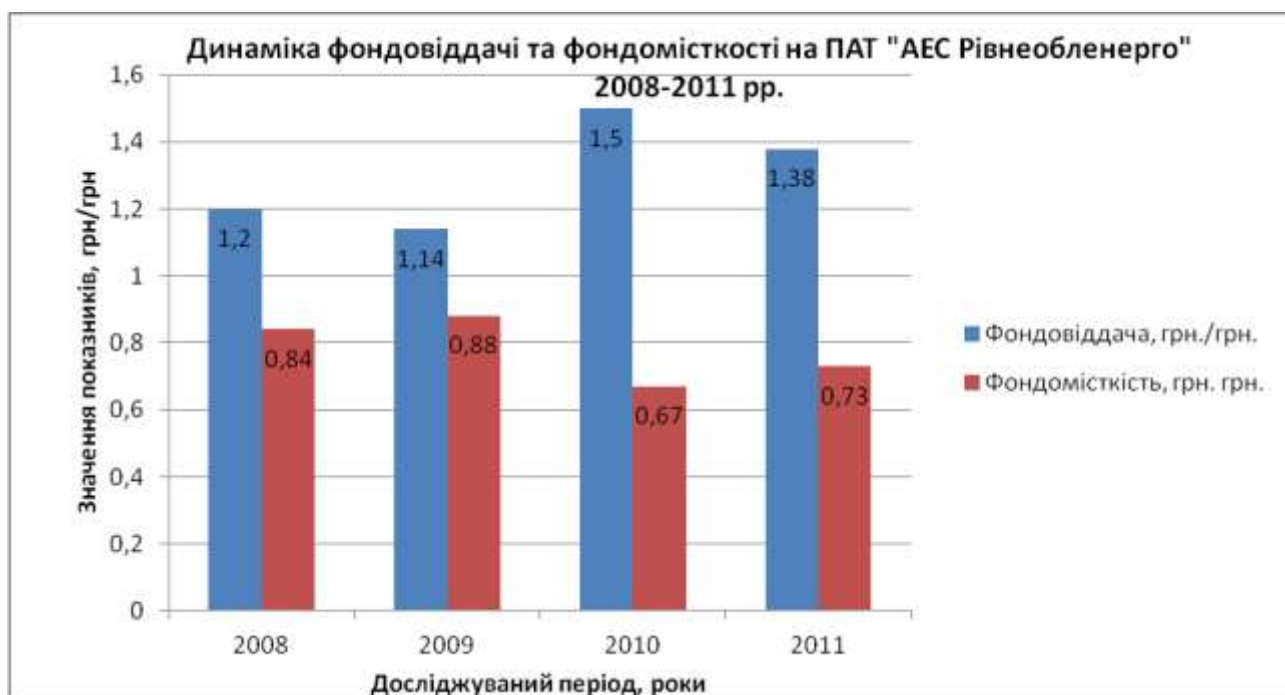

Рис. 2.10. Динаміка фондovіддачі та фондомісткості ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» у 2008-2011 роках

Отже, можна зробити висновок, що на підприємстві існує неоднозначна динаміка досліджуваних показників. Фондовіддача з 2008 року до 2009 спадає, у 2011 становить 1,5 грн/грн., а в 2011 зносу спадає до рівня 1,38 грн/грн. Що стосується фондомісткості, то існує чітка тенденція до зниження показника в період з 2009 по 2011 рік до рівня 0,73 грн/грн. з рівня 0,84 грн/грн. у 2008 році.

2.3. Аналіз використання персоналу в розрізі використання робочого часу і продуктивності праці суб'єкта господарювання

Робочий час — це установлений законодавством відрізок календарного часу, протягом якого працівник відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку, умов трудового договору повинен виконувати трудові обов'язки [3, С. 101-102].

Аналізуючи використання робочого часу на ПАТ «АЕС Рівнеобленерго», то можна сказати, що календарний фонд робочого часу у 2009 році зменшився відносно 2008 року на 64073 людино-годин, а у 2010 році на 58619, і у 2011 році зменшився аж на 277713 людино-годин, тому що аналогічна динаміка спостерігається у кількості працівників підприємства. Вихідні та святкові дні складають від 27% у 2008 році до 32% у 2011 році від календарного фонду робочого часу. Нормативний фонд робочого часу зменшується до 2011 року включно. Кількість відпрацьованих годин одним працівником є найбільшою у 2008 році – 1707,1 годин, а найменшою у 2011 році – 1516,5 годин. Середня тривалість робочого дня у 2008 році перевищувала 8 годинний робочий день і дорівнювала 8,40 годин, у 2009-2011 роках зменшилася відповідно до 7,94, 7,78, 7,82 годин (табл. 2.6).

Таблиця 2.6.

Аналіз використання робочого часу ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» за 2008-2011 рр.

№	Показники	Роки				Відхилення, абс		
		2008	2009	2010	2011	2009/ 2008	2010/ 2009	2011/ 2010
1	Календарний фонд робочого часу, людино-годин	5247240,0	5486680,0	5539240,0	5226800,0	239440,0	52560,0	-312440,0
2	Вихідні та святкові, людино-годин	1653240,0	1728680,0	1745240,0	1646800,0	75440,00	16560,0	-98440,00
3	У % від календарного фонду	31,51	31,51	31,51	31,51	0,00	0,00	0,00
4	Нормативний фонд робочого часу, згідно режиму роботи підприємства, людино-годин	3232406,0	3480090,0	3482006,0	3232326,0	247684,0	1916,00	-249680,0
5	У % від календарного фонду	61,60	63,43	62,86	61,84	1,83	-0,57	-1,02
6	Відпрацьовано, людино-годин	2714506,	2725560,	2735619,	2714589,	11054,00	10059,0	-21030,00
7	У % від календарного фонду	51,73	49,68	49,39	51,94	-2,06	-0,29	2,55
8	Невідпрацьовано, людино-годин	515606,00	407312,00	404240,00	517707,00	-108294,00	-3072,00	113467,00
9	Відпрацьовано годин одним працівником	1510,58	1450,54	1442,08	1516,53	-60,04	-8,46	74,45
10	Відпрацьовано днів одним працівником	209,94	204,73	207,34	209,14	-5,21	2,61	1,80
11	Середня тривалість робочого дня, год.	7,20	7,41	7,34	7,22	0,21	-0,07	-0,12

Продуктивність праці — це ефективність трудових витрат, здатність конкретної праці створювати певну кількість споживчих вартостей за одиницю робочого часу. Середньорічна продуктивність праці у 2008-2011 роках зростає з 273,96 тис.грн. до 381,58 тис.грн. за рахунок підвищення обсягів виробництва продукції, а також нерівномірної динамки щодо працівників підприємства. Аналогічна динаміка щодо підвищення і спостерігається стосовно середньоденної та середньогодинної продуктивності праці (табл. 2.7).

Таблиця 2.7.

Аналіз показників продуктивності праці ПАТ «АЕС Рівнеобленерго»

№	Показники	Роки				Т росту, %		
		2008	2009	2010	2011	2009/ 2008	2010/ 2009	2011/ 2010
1	Обсяг виготовленої продукції, тис. грн.	492306	501933	700358	683023	1,02	1,4	0,98
2	Середньорічна чисельність працівників, чол.	1797	1879	1897	1790	1,05	1,01	0,95
3	Середньорічна продуктивність праці, тис. грн.	273,96	267,13	369,2	381,58	0,98	1,39	1,04
4	Кількість днів, відпрацьованих 1 працівником, днів	210	205	207	209	0,98	1,01	1,01
5	Середньоденна продуктивність праці, грн.	1304,57	1303,07	1783,57	1825,74	0,99	1,37	1,02
6	Середня тривалість робочого дня, год	7,20	7,41	7,34	7,22	1,03	0,99	0,98
7	Середньогодинна продуктивність праці, грн.	181,20	175,85	242,99	252,87	-5,35	67,14	9,88

Співвідношення між певними економічними показниками визначають ефективність господарської діяльності підприємств, особливо співвідношенню темпів зростання продуктивності праці і середньої заробітної плати. Темп зростання продуктивності праці повинен випереджати темп зростання середньої заробітної плати. Розрахуємо і співставимо темпи росту продуктивності праці і темпи росту заробітної плати і сформуємо результуючу матрицю (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Співставлення темпів росту продуктивності праці і заробітної плати персоналу ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» 2008-2011рр.

№	Показники	Од. вим.	Роки			
			2008	2009	2010	2011
1	Обсяг наданих послуг, тис. грн.	тис. грн.	492306	501933	700358	683023
2	Фонд оплати праці працівників	тис. грн.	56700,2	58061,1	52200,2	88481,0
3	Чисельність працівників	осіб	1797	1879	1897	1790
4	Середньорічна продуктивність праці працівників	тис. грн.	273,96	267,13	369,2	381,58
5	Середня заробітна плата працівників	тис. грн.	31,55	30,9	27,52	49,43
6	Темп росту продуктивності праці працівників	-	-	0,98	1,39	1,04
7	Темп росту заробітної плати працівників	-	-	0,98	0,89	1,79
8	Коефіцієнт випередження	-	-	0,0	1,56	0,58

Розрахований коефіцієнт випередження у 2009 році однаковий темп росту показників, у 2010 році показує, що збільшення продуктивності праці відбувається в 1,56 рази швидше, ніж середня заробітна плата, що негативно для працівників підприємства, у 2011 році, навпаки темп росту заробітної плати більший і тому коефіцієнт випередження менший 1. Такі тенденції характеризують досліджуване підприємство з позитивною динамікою, так як продуктивність праці стабільно зростає, прсто існують коливання у середній заробітній платі, особливо низькою вона була у 2010 році. Але ан кінець досліджуваного періоду підприємство реабілітувалося і відбувся приріст зарплати аж на 79%, що зумовлено зменшення чисельності працюючих і заміна їх більш кваліфікованими робітниками з більшою заробітної платою.

2.4. Оцінка ліквідності, фінансової стійкості і ділової активності ПАТ «АЕС Рівнеобленерго»

Ліквідність підприємства – це його спроможність швидко реалізувати активи, а також одержати гроші для оплати своїх зобов'язань, тобто це співвідношення величини його високоліквідних активів (кошти, ринкові цінні папери, дебіторська заборгованість) і короткострокової заборгованості [4, С. 89-100].

Проведемо аналіз ліквідності балансу ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» за 2008-2011 роки та сформуємо результуючу матрицю 2.9.

Таблиця 2.9.

Аналіз ліквідності балансу за 2008-2009 рр. ПАТ «АЕС Рівнеобленерго»

						Платіжний надлишок (+) або нестача (-)		У % до величини групи пасиву	
Актив	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду	Пасив	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду	на початок звітного періоду (2 - 5)	на кінець звітного періоду (3 - 6)	на початок звітного періоду (7:5)*100	на кінець звітного періоду (8:6)*100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A1	76555,0 0	49564,0 0	П1	22665,0 0	27314,0 0	+53890, 00	+22250, 00	+237,7 7	+81,46
A2	26218,0 0	38440,0 0	П2	14554,0 0	42942,0 0	+11664, 00	-4502,00	+80,14	-10,48
A3	6481,00	6463,00	П3	102164, 00	92714,0 0	- 95683,00	- 86251,00	-93,66	-93,03
A4	218773, 00	231416, 00	П4	188644, 00	162913, 00	+30129, 00	+68503, 00	+15,97	+42,05
Баланс	328027, 00	325883, 00	Баланс	328027, 00	325883, 00	-	-	-	-

Таблиця 2.10

Аналіз ліквідності балансу за 2009-2010 рр. ПАТ «АЕС Рівнеобленерго»

						Платіжний надлишок (+) або нестача (-)		У % до величини групи пасиву	
Актив	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду	Пасив	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду	на початок звітного періоду (2 - 5)	на кінець звітного періоду (3 - 6)	на початок звітного періоду (7:5)*100	на кінець звітного періоду (8:6)*100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A1	49564,0 0	41176,00	П1	27314,0 0	24002,0 0	+22250, 00	+17174, 00	+81,46	+71,55
A2	38440,0 0	29134,00	П2	42942,0 0	16540,0 0	-4502,00	+12594, 00	-10,48	+76,14
A3	6463,00	4389,00	П3	92714,0 0	78349,0 0	- 86251,0 0	- 73960,0 0	-93,03	-94,40
A4	231416, 00	236932,0 0	П4	162913, 00	192740, 00	+68503, 00	+44192, 00	+42,05	+22,93
Баланс	325883, 00	311631, 00	Баланс	325883, 00	311631, 00	-	-	-	-

Таблиця 2.11

Аналіз ліквідності балансу за 2010-2011 рр. . ПАТ «АЕС Рівнеобленерго»

						Платіжний надлишок (+) або нестача (-)		У % до величини групи пасиву	
Актив	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду	Пасив	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду	на початок звітного періоду (2 - 5)	на кінець звітного періоду (3 - 6)	на початок звітного періоду (7:5)*100	на кінець звітного періоду (8:6)*100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A1	41176,00	24792,00	П1	24002,00	39312,00	+17174,00	-14520,00	+71,55	-36,94
A2	29134,00	40274,00	П2	16540,00	23090,00	+12594,00	+17184,00	+76,14	+74,42
A3	4389,00	4833,00	П3	78349,00	69772,00	-73960,00	-64939,00	-94,40	-93,07
A4	236932,00	243044,00	П4	192740,00	180769,00	+44192,00	+62275,00	+22,93	+34,45
Баланс	311631,00	312943,00	Баланс	311631,00	312943,00	-	-	-	-

Таблиця 2.12

Співставлення підсумків активів і пасивів . ПАТ «АЕС Рівнеобленерго»

2008	2009	2010	2011
A1 > П1	A1 > П1	A1 > П1	A1 < П1
A2 < П2	A2 < П2	A2 > П2	A2 > П2
A3 < П3	A3 < П3	A3 < П3	A3 < П3
A2 > П4	A2 > П4	A2 > П4	A2 > П4

У 2008 році не вистачає активів у групі А₂, А₃, у 2009 у групах А₂ і А₃, у 2010 – А₃, а у 2011 році – А₁ і А₃. Очевидно, що більш ліквідні активи переливаються у менш ліквідні активи, тобто матеріально-оборотні активи. Доцільно дослідити залишки матеріально-оборотних активів, з метою виявлення непотрібних для підприємства і їх реалізувати.

Для аналізу ліквідності також доцільно розраховувати в динаміці коефіцієнти абсолютної ліквідності, покриття, швидкої ліквідності (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Аналіз коефіцієнтів ліквідності ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» 2008-2011рр.

Показники	Методика розрахунку	2008	2009	2010	2011	Відхилення, абс.		
						2009/2008	2010/2009	2011/2010
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	$A_1+A_2+A_3/\Pi_1+\Pi_2$	2,93	1,34	1,83	1,11	-1,59	0,55	-0,72
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$A_1+A_2/\Pi_1+\Pi_2$	2,69	1,22	1,67	0,99	-1,47	0,45	-0,68
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$A_1 / \Pi_1+\Pi_2$	2,06	0,71	1,02	0,40	-1,35	0,31	-0,62

Коефіцієнт покриття (поточної ліквідності) – показує, що у 2008 році на підприємстві на кожну гривню поточних зобов'язань приходиться 2,93 грн. оборотних коштів, у 2009 році даний показник зменшився до 1,34 за рахунок зменшення суми пасивів ПАТ, у 2010 році збільшився до 1,83 і у 2011 році відбулося зменшення до 1,11. (рис. 2.13.).

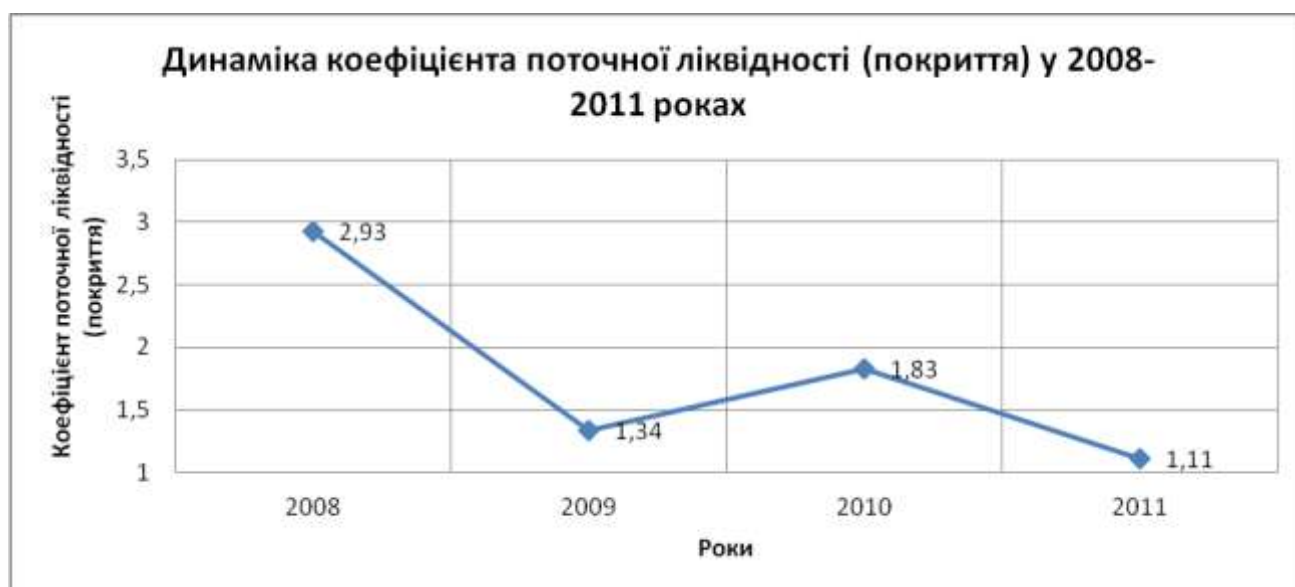

Рис. 2.11. Динаміка коефіцієнта поточної ліквідності (покриття) ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» у 2008-2011 роках

Коефіцієнт швидкої ліквідності – показує, що у 2008 та 2011 роках на кожну гривню поточних зобов'язань приходиться 0,9 грн. найбільш ліквідних оборотних коштів. У 2010 році такий показник був найнижчим і становив 0,6 (рис. 2.12.).

Рис. 2.12. Динаміка коефіцієнта швидкої ліквідності ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» у 2008-2011 роках

Коефіцієнт абсолютної ліквідності ПАТ у 2008 році був найвищим – 2,69, а з 2010 по 2011 роки почав поступово знижуватися до 0,99. (рис. 2.13.).

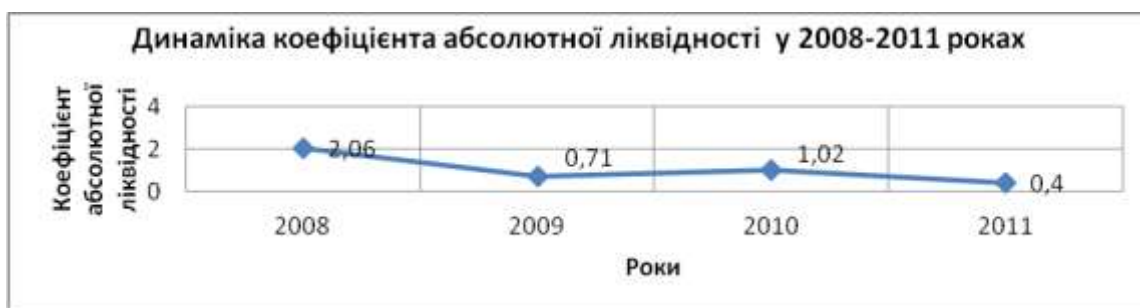

Рис. 2.13. Динаміка коефіцієнта абсолютної ліквідності ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» у 2008-2011 роках

Отже, проаналізувавши показники ліквідності ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» можна зробити висновки про те, що підприємство є ліквідним, так як показники його ліквідності знаходяться в межах норми. А саме:

- Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) характеризує співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань. Для нормального функціонування підприємства показник має бути більшим за 1, що і характерно для досліджуваного підприємства. Норматичне значення показника є значення менше 2.
- Коефіцієнт швидкої ліквідності аналогічний попередньому показнику, проте є вужчим, так як обчислюється за виключенням найменш ліквідної частини – виробничих запасів. Нормативне значення показника більше 1, що і характерно для досліджуваного підприємства у всіх роках, окрім 2011, де показник майже наблизився до нижньої межі норми, -099.
- Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності) є найжорсткішим критерієм ліквідності і показує. Яку частину короткострокових зобов'язань можна за необхідністю погасити негайно. Рекомендована нижня межа – 0,2, для ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» цей показник ліквідності більший нижньої межі, тобто підприємство є ліквідним.

Оцінка фінансової стійкості ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» за 2008-2011 рр.

Фінансова стійкість — це такий стан підприємства, коли обсяг його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто підприємство платоспроможне. Іншими словами, фінансова стійкість підприємства — це таке його становище, коли вкладені в підприємницьку діяльність ресурси окупаються за рахунок грошових надходжень від господарювання, а отриманий прибуток забезпечує самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів [5, С. 68-76].

Оцінку фінансової стійкості підприємства наведено у табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Фінансова стійкість за критерієм стабільності джерел покриття запасів ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» 2008-2011 рр.

№	Показник	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік
1.	Власний оборотний капітал (ВК)	188644	162913	192740	180769
2.	Необоротні активи (НА)	218733	231416	236932	243044
3.	Власні оборотні кошти р.1-р.2.	60600	12234	23040	-8122
4.	Довгострокові зобов'язання	90689	80737	67232	54153
5.	Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів (функціонуючий капітал) р.3+р.4	151289	92971	90272	46031
6.	Короткострокові кредити банків	139	28000	-	7104
7.	Загальний розмір основних джерел покриття запасів р.5+р.6.	151428	120971	90272	53135
8.	Матеріально-оборотні активи	6481	6463	4389	4333
9.	Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів р.3-р.8	54119	5771	18651	-12455
10.	Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик р.5-р.8	144808	86508	85883	41698
11.	Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів р.7-р.8	144947	114508	85883	48802
12.	Тип фінансової стійкості	Абс. стійкий	Абс. стійкий	Абс. стійкий	Нормаль на ф.с.
13.	Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості	1,1,1	1,1,1	1,1,1	0,1,1

У 2008 році фінансова стійкість підприємства за критерієм стабільності джерел покриття запасів є стійкою, це зумовлено наявністю необхідної суми власних обігових коштів, власних коштів і довгострокових кредитів і позик, основних джерел покриття запасів. У 2009, 2010, 2011 роках аналогічна ситуація. Підприємство є стійким, існує лише одна нестача власних обігових коштів у 2011 році, проте не зважаючи на це, підприємство залишається з нормальною фінансовою стійкістю.

Для характеристики фінансової стійкості підприємства доцільно використовувати показники фінансової стійкості (табл. 2.15).

Таблиця 2.15

Фінансова стійкість ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» 2008-2011 рр.

№	Показники фінансової стійкості	Методика розрахунку	Роки				Відхилення, абс.		
			2008	2009	2010	2011	09-08	10-09	11-10
1	Коефіцієнт заборгованості	Загальна сума заборгованості / Активи	0,39	0,46	0,35	0,37	0,07	-0,11	0,02
2	Коефіцієнт фінансової стабільності	Власний капітал / Позикові кошти (коротко- та довгострокові)	1,47	1,08	1,79	1,55	-0,39	0,71	-0,24
3	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	Власний капітал / Валюта балансу	0,58	0,50	0,62	0,58	-0,08	0,12	-0,04
5	Відношення заборгованості до капіталізації	Довгострокові зобов'язання / (Загальна сума пасивів - Короткострокові зобов'язання)	0,31	0,32	0,25	0,22	0,01	-0,07	-0,03
7	Коефіцієнт концентрації власного капіталу	Власний капітал / Активи	0,58	0,50	0,62	0,58	-0,08	0,12	-0,04
8	Коефіцієнт фінансової залежності	Активи / Власний капітал	1,74	2,00	1,62	1,73	0,26	-0,38	0,11
9	Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу	(Довгострокові кредити + Довгострокові позики) / (Власний капітал + Довгострокові кредити + Довгострокові позики)	0,32	0,33	0,26	0,23	0,01	-0,07	-0,03
10	Коефіцієнт маневреності власних коштів	(Власний капітал + Довгострокові кредити + Довгострокові позики - Необоротні активи) / (Власний капітал + Довгострокові кредити + Довгострокові позики)	0,22	0,05	0,09	-0,03	-0,17	0,04	-0,12
11	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Довгострокові зобов'язання / (Довгострокові зобов'язання + Власний капітал)	0,32	0,33	0,26	0,23	0,01	-0,07	-0,03

Оцінюване підприємство є фінансово стійке і не залежить від зовнішніх джерел фінансування. Коефіцієнт автономії у 2010 році був найвищим – 0,62, у 2008 і 2011 роках найнижчий – 0,58. Значення коефіцієнту свідчить, що в кожних ста гривнях вкладених активів підприємства 62 грн., 58 грн., відповідно складають власні кошти (власний капітал). Підприємство повністю покриває необоротні активи власним капіталом. Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел є вищим оптимального значення, що позитивно для підприємства. Очевидно, що зростання одного з показників спричиняє зменшення іншого.

Факторний аналіз коефіцієнта забезпеченості власними оборотними коштами у 2010-2011 роках виконується за такою факторною моделлю:

$$K = \frac{BK - HA}{OA} \quad (2.4.1)$$

де К - коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами;

БК – власний капітал підприємства, тис.грн.;

НА – необоротні активи підприємства, тис.грн.;

ОА – оборотні активи підприємств, тис.грн.

Факторний аналіз коефіцієнта забезпеченості власними оборотними коштами у 2010-2011 роках представлений у табл. 2.16.

Таблиця 2.16

Факторний аналіз коефіцієнта забезпеченості власними оборотними коштами ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» (2010-2011 роки)

N п/п	N підст.	Взаємодіючі фактори			Розрахункове значення К	Відхилення	Вплив фактору
		БК	НА	ОА			
1	0	192740	236932	74073	0,60	-	-
2	1	180769	236932	74073	0,76	0,16	БК ↑
3	2	180769	243044	74073	0,84	0,08	НА ↑
4	3	180769	243044	69192	0,90	0,06	ОА ↓

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами у 2011 році можна збільшити за рахунок зростання власного капіталу на 0,16, необоротних активів на 0,08 та зменшення оборотних активів на 0,06.

Оборотні активи - це такі активи у формі предметів праці, які можуть бути перетворені у грошові кошти протягом одного календар-ного року або одного виробничого циклу [6, С. 61-66].

Їх структура за видами для оцінюваного підприємства представлена у табл. 2.17

Таблиця 2.17

Аналіз структури оборотних активів ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» за видами

Показники	Роки				Відхилення		
	2008	2009	2010	2011	2009/2008	2010/2009	2011/2010
Оборотні активи всього, тис. грн.	108867	96815	74073	69192	-10052	-22742	-4881
виробничі запаси	6469	6441	4388	4832	-28	-2053	444
незавершене виробництво	0	0	0	0	-	-	-
готова продукція	0	0	0	0	-	-	-
товари	0	22	1	1	22	-21	0
дебіторська заборгованість	23676	36074	26533	36999	12398	-9541	10466
грошові активи	76555	49564	41176	24792	-26991	-8388	-16384
інші оборотні активи	2155	1714	1975	2568	-441	261	593

З даної таблиці видно, що сума оборотних активів зменшується з 2008 по 2011 роки, а саме з 108867 тис. грн. до 691 тис. грн. Найбільшу частку займає в структурі оборотних активів підприємства займають виробничі запаси та дебіторська заборгованість. Дещо нижча частина належить грошовим коштам. Найменшими за вартістю є такі оборотні активи як готова продукція, товари і грошові кошти. Незавершеного виробництва на підприємстві немає.

Динаміка структури оборотних активів за видами ПАТ «Поліссяхліб» у 2008-2011 роках зображена на рис. 2.14.

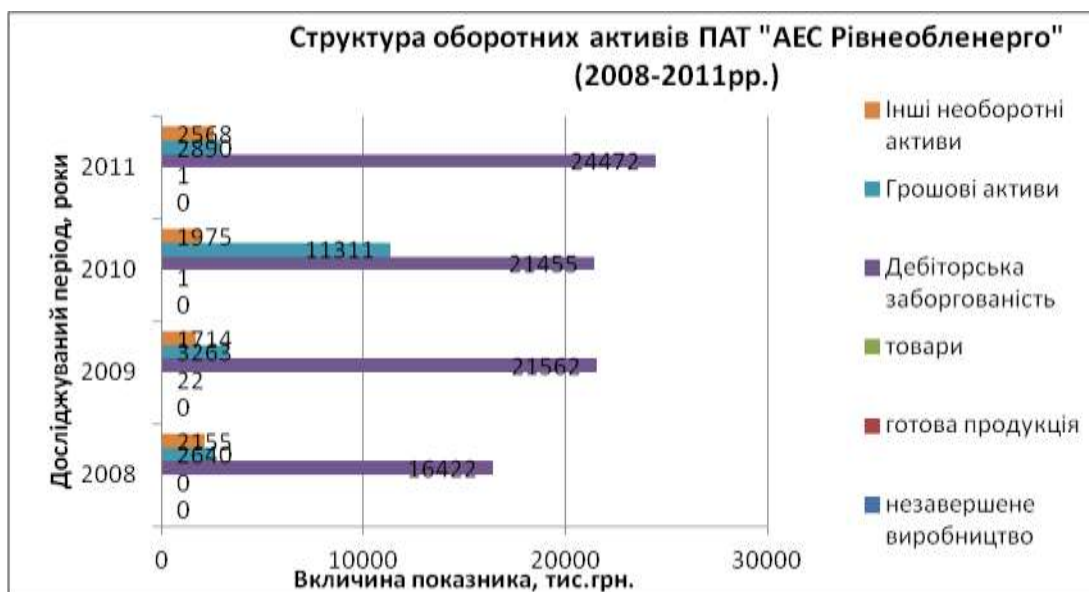

Рис. 2.14. Динаміка структури оборотних активів за видами ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» у 2008-2011 роках

Виробничі запаси підприємства мають тенденцію до зменшення у 2008-2011 роках, відповідно з 6469 тис. грн. до 4832 тис. грн., Товари на підприємстві практично

рівні нулю, так як основний вид діяльності це надання послуг. Дебіторська заборгованість у 2011 році є найвищою і склала 24472 тис.грн. порівняно. Така ситуація для підприємства не завжди є позитивною, тому що інколи дебітори не повертають заборгованих коштів. Грошові кошти зростали 2010 року і малий найбільше значення 11311 тис.грн., проте у 2011 році їх величина становить лише 2890 тис.грн. Інші оборотні активи з 2008 по 2010 зменшувались, а в 2011 збільшились до 2568 тис.грн., що свідчить про ефективну діяльність підприємства.

Управління оборотними активами підприємства зв'язано з конкретними особливостями формування його операційного циклу. Операційний цикл являє собою період повного обороту всієї суми оборотних активів, у процесі якого відбувається зміна окремих їхніх видів. У процесі управління оборотними активами в рамках операційного циклу виділяють дві основні його складові: виробничий цикл підприємства і фінансовий цикл підприємства.

Виробничий цикл підприємства характеризує період повного обороту матеріальних елементів запасів оборотних активів, використовуваних для обслуговування виробничого процесу, починаючи з моменту надходження сировини, матеріалів і напівфабрикатів на підприємство і закінчуючи моментом відвантаження виготовленої з них готової продукції покупцям.

Фінансовий цикл підприємства являє собою період повного обороту коштів, інвестованих в оборотні активи, починаючи з моменту погашення кредиторської заборгованості за отримані сировину, матеріали, і закінчуючи інкасацією дебіторської заборгованості за поставлену готову продукцію [7, С. 140-145].

Структурно-динамічний аналіз оборотних активів ПАТ за характером участі в операційному циклі представлений у табл. 2.18. та на рис. 2.15.

Таблиця 2.18

Структурно-динамічний аналіз оборотних активів ПАТ «АЕС Рівнеобленерго»
за характером участі в операційному циклі

Показники	Роки				Відхилення		
	2008	2009	2010	2011	2009/2008	2010/2009	2011/2010
Оборотні активи, що обслуговують операційний цикл	108867	96815	74073	69192	-10052	-22742	-4881
Оборотні активи, що обслуговують виробничий цикл	85191	60741	47540	32193	-24450	-13201	-15347
Оборотні активи, що обслуговують фінансовий цикл	101325	87629	65232	55567	-13696	-22397	-9666

Рис. 2.15. Структурно-динамічний аналіз оборотних активів ПАТ «Поліссяхліб» за характером участі в операційному циклі у 2008-2011 роках

Оборотні активи, що обслуговують операційний цикл мають тенденцію до зростання з 2363 тис.грн. у 2008 році до 2908 тис.грн. у 2009 році, хоча у 2009 році був спад порівняно з 2008 роком на 46 тис.грн. Оборотні активи, що обслуговують виробничий цикл до 2010 року включно збільшилися з 989 тис.грн. у 2008 році до 1535 тис.грн. у 2010 році, але у 2011 році знизилися на 164 тис.грн., що означає збій у виробничому процесі. Оборотні активи, що обслуговують фінансовий цикл у 2011 році підвищилися до 2612 тис.грн. відносно 2008 року, коли вони склали 1709 тис.грн., що є позивним для підприємства, тобто кредиторська і дебіторська заборгованість систематично погашаються.

Для аналізу тривалості складових операційного циклу використовуємо табл. 2.19.

Таблиця 2.19

Аналіз тривалості складових операційного циклу ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» 2008-2011рр.

Показники	Роки							
	2008		2009		2010		2011	
	Ко*	То*	Ко*	То*	Ко	То	Ко	То
Грошові кошти	6,49	56,26	9,93	36,75	17,01	21,46	27,55	13,25
Матеріальні запаси	76,77	4,75	76,43	4,78	159,61	2,29	141,35	2,58
Дебіторська заборгованість	20,98	17,40	13,65	26,74	26,40	13,83	18,46	19,77
готова продукція	-	-	-	-	-	-	-	-
незавершене виробництво	-	-	-	-	-	-	-	-
Операційний цикл	104,24	3,50	100,01	3,65	203,02	1,80	187,36	1,95
Кредиторська заборгованість	65,85	5,54	53,59	6,81	79,22	4,61	50,13	7,28
Фінансовий цикл	38,39	9,51	46,42	7,93	123,8	2,95	137,23	2,66
Виробничий цикл	17,41	20,96	32,77	11,14	97,4	3,75	118,77	3,07

Тривалість операційного циклу та його складових, а саме фінансового та виробничого циклів змінюється нерівномірно з 2008 по 2011 роки. У 2008 році тривалість 17,41 дні, а у 2011 році знизилася до 3,07 дні. Тривалість виробничого циклу в 2008 році була найбільша. Щодо тривалості фінансового циклу ПАТ, то його тривалість у 2011 році була найнижчою – 2,66 днів, а у 2008 році найбільшою – 9,54 дні. В свою чергу, коефіцієнти оборотності відповідних складових та операційного циклу в цілому, навпаки, зростає, що покращує фінансово-господарську діяльність підприємства.

Стійкий фінансовий стан підприємства в ринкових умовах значною мірою обумовлюється його діловою активністю.

Ділова активність підприємства проявляється через розширення ринків збуту продукції, підтримання ділової репутації (іміджу), вихід на ринок праці і капіталу тощо.

Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті виявляється передусім у швидкості обороту його засобів [8, С. 104-109].

Проведемо розрахунок основних показників ділової активності та сформуємо результуючу таблицю 2.20.

Як видно із таблиці, Оборотність активів має тенденцію до зростання у 2008-2011 роках з 1,54 до 2,19. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості з 2008 до 2010 року зростав з 26,43 до 29,74 відповідно. Зростання даного коефіцієнта свідчить про збільшення швидкості погашення дебіторської заборгованості, зменшення обсягів продажу в кредит. Строк погашення дебіторської заборгованості у 2008 році був найвищим –13,81 днів, у 2010 році – найнижчим 11,21 днів. Таке зниження показника є позитивним для підприємства. Зростання коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості у 2011 році до 35,83 свідчить про підвищення швидкості погашення кредиторської заборгованості. Строк погашення кредиторської заборгованості у 2009 році порівняно з 2008 роком підвищився ,а з 2010 по 2011 роки знову спадав з 77 до 60 днів, що покращило фінансове становище суб'єкта господарювання. Коефіцієнта оборотності матеріальних запасів стрімко зростає з 2008 по 2011 роки, що свідчить про відносне збільшення виробничих запасів, незавершеного виробництва. Зростання коефіцієнту оборотності власного капіталу у 2008-2011 роках означає підвищення рівня продажу продукції. В підсумку, розраховані показники характеризують хорошу ділову активність підприємства з позитивною динамікою.

Таблиця 2.20
Аналіз показників ділової активності ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» 2008-2011 рр.

№	Показники фінансової стійкості	Методика розрахунку	Роки				Відхилення, абс.		
			2008	2009	2010	2011	09-08	10-09	11-10
1.	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Виручка від реалізації / (Дебіторська заборгованість на початок року + Дебіторська заборгованість на кінець року) / 2	x	26,43	32,56	29,74	-	6,13	-2,82
2.	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Виручка від реалізації / (Кредиторська заборгованість на початок року + Кредиторська заборгованість на кінець року) / 2	x	60,01	77,70	60,81	-	17,69	-16,89
3.	Середній період погашення дебіторської заборгованості	365 / Оборотність дебіторської заборгованості	x	13,81	11,21	12,27	-	-2,60	1,06
4.	Середній період погашення кредиторської заборгованості	365 / Оборотність кредиторської заборгованості	x	6,08	4,70	6,00	-	-1,38	1,30
5.	Коефіцієнт оборотності активів	Виручка від реалізації / (Загальна сума активів на початок року + Загальна сума активів на кінець року) / 2	x	1,54	2,20	2,19	-	0,66	-0,01
6.	Середній період обороту товарно - матеріальних запасів	365 / Оборотність товарно - матеріальних запасів	x	5,16	3,14	2,80	-	-2,02	-0,34
7.	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Виручка від реалізації / Власний капітал	x	2,86	3,94	3,66	-	1,08	

2.5. Аналіз витрат виробництва

Важливим показником, що характеризує роботу підприємства є собівартість продукції. Собівартість – це основний якісний показник роботи підприємства, який дає змогу оцінити величину прибутку на кожну гривню витрат.

Собівартість продукції є важливим узагальнюючим показником, який характеризує ефективність роботи підприємства. В ній відображаються всі сторони виробничо-господарської діяльності підприємства. Чим краще працює підприємство, економічніше і раціональніше воно використовує власні ресурси, успішніше вдосконалює свою техніку, тим нижчою буде собівартість виготовленої продукції. Крім того, цей показник тісно пов'язаний з ціною продукції. Це виявляється в тому, що собівартість слугує базою ціни товару і її нижньою межею для виробника, щоб забезпечити процес відтворення виробництва. Відпускати ціну нижче за собівартість підприємству не вигідно, оскільки в такому випадку воно ризикує зазнати збитків.

Проведемо аналіз витрат ПАТ «АЕС Рівнеоблнерго» за економічними елементами в таблиці 2.4.1

Таблиця 2.4.1

Структура витрат підприємства за економічними елементами

№	Показники	Роки								Відхилення		
		2008		2009		2010		2011		2009-2008	2010-2009	2011-10
		Знач.	Пв.,%	Знач.	Пв.,%	Знач.	Пв.,%	Знач.	Пв.,%			
		тис.грн		Тис.грн.		тис.грн		Тис.грн.				
1	Матеріальні затрати	20622	15,19	21023	14,31	23762	14,05	28915	15,21	401	2739	5153
2	Витрати на оплату праці	40434	29,79	50434	34,33	55225	35,34	69573	36,59	10000	4791	14348
3	Відрахування на соціальні заходи	15398	11,35	17824	12,13	19149	13,85	24730	13,00	2426	1325	5581
4	Амортизація	19288	14,21	21600	14,70	23709	13,65	24586	12,93	2312	2109	877
5	Ін. операційні витрати	39977	29,46	36024	24,52	34759	23,11	42346	22,27	-3953	-1265	7857
6	Разом	135719	100	146905	100	156604	100	190150	100	11186	9699	33543

Як видно з таблиці, операційні витрати зростають з кожним роком в період з 2008 року по 2011 рік. Якщо у 2008 році усі операційні витрати склали 135719 тис.грн., то у 2011 році вони вже становили 190150 тис.грн., Особливо відчутне зростання відбулося у 2010 році, коли вони вирости порівняно з попереднім роком. Темпи росту витрат на оплату праці і відрахувань на соціальні заходи вирости. Якщо у 2008 році відбувся ріст витрат на оплату праці становив 29,79%, відрахувань на соціальні заходи – на 11,35% порівняно з попереднім роком, то у 2010 році ці показники збільшилися і становлять 35,34% і 13,85% відповідно. Такий елемент витрат як амортизація також має стійку тенденцію до зростання. За період з 2008 року по 2010 рік цей елемент зріс і складає 13,65%. Щодо інших операційних витрат, то тут також спостерігається значний ріст.

Для більш глибокого аналізу операційних витрат зобразимо на рисунку 2.16 структуру операційних витрат ПАТ «Ей-І-Ес Рівнеобленерго» за 2008 – 2010рр.

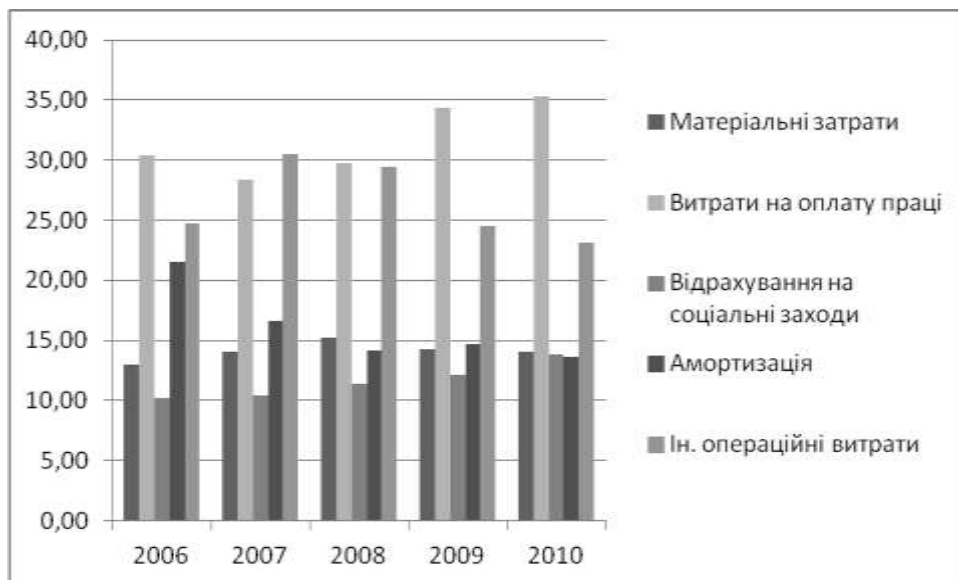

Рис.2.16 Структура операційних витрат ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» 2008-2010 роки

Таблиця 2.21
Аналіз питомих витрат ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» 2008-2011рр.

№ з/п	Показники	Роки				Відхилення		
		2008	2009	2010	2011	2009-2008	2010-2009	2011-2010
1	Обсяг реалізації продукції, тис.грн.	492306	501933	700358	683023	9627	101575	-17335
2	Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	432558	457361	631359	600514	24803	173998	-30845
3	Питомі витрати грн./грн.	0,87	0,91	0,90	0,88	-0,08	0,02	-0,02

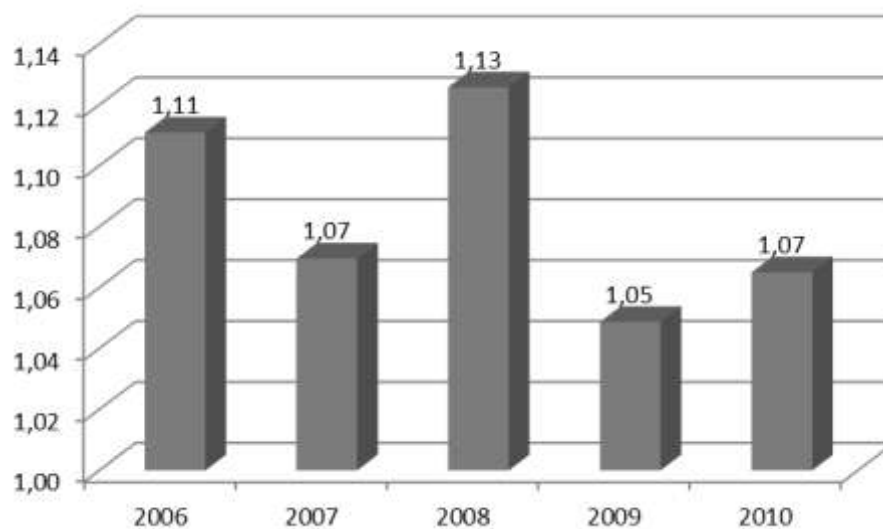

Рис. 2.17. Динаміка зміни питомих витрат виробництва ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» 2008-2010 роки

Досліджуючи питомі витрати виробництва, було виявлено, що максимальне значення вони мали в 2008 році 1,13 грн./грн, мінімальне в 2009 роках – 1,05 грн. Чіткої тенденції зміни цих витрат не прослідковується.

Вплив факторів на зміну рівня питомих витрат по економічних елементах можна визначити за допомогою факторного аналізу.

Таблиця 2.22

Факторний аналіз питомих витрат за економічними елементами за 2007 та 2006 роки
ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» 2008-2010 роки

№ з/п	№ під.	Взаємодіючі фактори						Результуючий показник, ПВ	Відхилення, ΔПВ	Причини відхилення
		МВ	ВОП	ВСЗ	А	ІВ	Q			
1.	0	10894	25452	8583	18068	20748	455654	0,18	-	-
2.	1	13773	25452	8583	18068	20748	455654	0,19	0,01	МВ↑
3.	2	13773	27819	8583	18068	20748	455654	0,20	0,01	ВОП↑
4.	3	13773	27819	10237	18068	20748	455654	0,20	0,00	ВСЗ↑
5.	4	13773	27819	10237	16277	20748	455654	0,20	0,00	А↑
6.	5	13773	27819	10237	16277	29948	455654	0,22	0,02	ІВ↓
7.	6	13773	27819	10237	16277	29948	496657	0,20	-0,02	Q↑

Таблиця 2.23

Факторний аналіз питомих витрат за економічними елементами за 2008 та 2007 роки
ПАТ «АЕС Рівнеобленерго»

№ з/п	№ підс ..	Взаємодіючі фактори						Результуючий показник, ПВ	Відхилення, ΔПВ	Причини відхилення
		МВ	ВОП	ВСЗ	А	ІВ	Q			
1.	0	13773	27819	10237	16277	29948	496657	0,20	-	--
2.	1	20622	27819	10237	16277	29948	496657	0,21	0,01	МВ↑
3.	2	20622	40434	10237	16277	29948	496657	0,24	0,03	ВОП↑
4.	3	20622	40434	15398	16277	29948	496657	0,25	0,01	ВСЗ↑
5.	4	20622	40434	15398	19288	29948	496657	0,25	0,01	А↑
6.	5	20622	40434	15398	19288	39977	496657	0,27	0,02	ІВ↓
7.	6	20622	40434	15398	19288	39977	492306	0,28	0,00	Q↑